

מקורות לעיון במס' פסחים: פרק מקום שנהגו

דף טז

אדר א' תשע"א

מ. זילברמן

(נב:) **ביעור פירות שביעית**. איתא בגמ' ת"ר פירות שיצאו מארץ לישראל לחוצה לארץ מתבערין בכל מקום שהן רשב "א אומר יחזרו למקומן ויתבערו משום שנאמר בארץך , ע"כ. וחובת ביעור פירות שביעית מתבאר בריש פרק ז' דשביעית. ונחלקו הראשונים בסוגיין בגדר ביעור. כתב רש"י (ד"ה משום), "וזהו ביעורן שמפקירן במקום דריסת חיה ובה מה". ובתד"ה מתבערין הביאו לשון רש"י "שנותנין אותן למרמס חיה ובהמה". וזה דומה לדעת דעת הרמב"ם והראב"ד (פ"ז שמיטה ויובל ה"ג) דביעור היינו כפשוטו דצריך לשרפם ולאבדם לגמרי. וז"ל הרמב"ם, "היו לו פירות מרובין מחלקן מזון שלש סעודות לכל אחד ואחד, ואסור לאכול אחר הביעור בין לעניים בין לעשירים, ואם לא מצא אוכלין בשעת הביעור שורף באש או משליך לים המלח ומאבדן לכל דבר שמאבד".

אך דעת התוס' והרמב"ן על התורה (ויקרא כה, ז) דרק צריך להפקירם, ואחר ההפקר אפשר לזכות בהם שוב ולאכלם. ובפירוש המהר"י קורקוס על הרמב"ם (הו"ד גם בכ"ס משנה שם) שקיל וטרי בדברי הראשונים בזה והסיק דכדאין הם המקילים לסמוך עליהם וכל שכן בשעת הדחק ובזמן הזה דביעית מדרבנן ואזלינן לקולא. וכן כתב החזו"א (שביעית סי' יא סוף אות ז) דמנהגינן להקל בזה. ובספר השמיטה להרב יחיאל מיכל טוקצינסקי (פ"ט הע' ג) הביא בשם המהרי"ל דיסקין דאלו המחמירים כדעת הרמב"ם לשרוף פירות שביעית לאחר זמן ביעור עושים חומרא האתי לידי קולא, לבטל העשה דלאכלה ולא להפסד לדעת שאר הראשונים החולקים על הרמב"ם.

(נב:) **איסור גרם הפסד פירות שביעית**. איתא בסוגיין לענין פירות שביעית לאכלה אמר רחמנא ולא להפסד, ע"כ. ונחלקו האחרונים אם אף גרם הפסד פירות שביעית אסור. דעת המהרי"ט (ח"א סי' פג) דאין איסור גרם פירות שביעית. וכן נראה דעת החזו"א (שביעית פי"ד אות י"ב) ד"ד ולמדנו) שכתב, "ולמדנו מזה גם דין שביעית שאין בהן כלל מצוה באכילתן אלא איסור הפסד דאין איסור להניחן שירקבו מעצמן וכו'". אך המקדש דוד (זרעים סי' מט אות ה"ב) ד"הנה) חולק על המהרי"ט ונקט לא רק דאסור לגרום להפסד פירות שביעית אלא דאף יש להציל אותם מן ההפסד.

בשו"ת מנחת יצחק (ח"י סי' קיט) הביא שיש שדייקו ברמב"ם פירוש המשניות (שביעית פ"ח משנה ז) לאסור גרם הפסד פירות שביעית. וכן דייקו מדברי ההרע"ב (שביעית פ"ח מ"ז) על הא דתנן אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה שלא יביאנו לידי פסול, ע"כ. ופירש הרע"ב "שאם נפסל בשביל שמן של תרומה ישרף הכל ונמצא גורם לפירות שביעית שלא יאכלו". הרי דאסור לגרום הפסד פירות שביעית. וראה עוד במאמרו של הרב עזרא יאיר שברץ בקובץ קול צבי כרך ג' עמ' 237-244.

ולהלכה כתב המנחת יצחק (ח"י סי' קיט) דמעיקר הדין נקטינן כהמבי"ט דאין איסור לגרום ה' פסד פירות שביעית. ולכן התיר מעיקר הדין לתלות פירות שביעית בסוכה לנוי, ובפרט דמלבד דהוי רק גרמא גם אינו בודאי דיגרום להפסד הפירות. ומ"מ למעשה פסק לחוש לדעת המקדש דוד והמחמירים ושלא להשתמש בפירות שביעית לנוי סוכה. וראה בספר ילקוט יוסף (שביעית פט"ו אות נז) שהביא דרוב פוסקים הניחו להלכה המהרי"ט. ובשו"ת הר צבי (זרעים ח"ב סי' מד) הציע דאף אם נחמיר נגד המהרי"ט לענין גרם הפסד, בנוגע לאתרוגי שביעית יש להסתמך על כך שאין מגדלים אתרוגים לאכילה ובכך כל הדין דלאכלה ולא להפסד לא שייך לגבי אתרוגים, דכן כתב המהרי"ט עצמו לגבי תלישת עלין מעצי התות. ומטעם זה ניתן ליטול אתרוגי שביעית למצות ד' מינים אף דעל ידי משמוש הידים אפשר לבוא לידי הפסד.

עיקר תוס' ריש פרק ערבי פסחים

צט: - הכל

ק. - מפסיקין, רבי יוסי, אין מפסיקין, שהיו, אלא

ק: - לאו, שאין, ידי קידוש, ידי יין

קא. - אף, ולשמואל, דאכלו, אבל, טעימו, ובקידושא, ור' יוחנן, שינוי יין

קא: - הכל

קב. - ועקרו

קב: - ונימרינהו, שאין, מיתבי, מניחו, דאית ליה, רב אמר, יקנ"ה

קג. - קני"ה, בריך, לא, אנא

קג: - בריך, רב אשי, וקאמר, ולא היא

קד. - בעי למימר

קד: - הכל

קה. - הכל

קה: - ש"מ ברכה טעונה כוס, וש"מ כוס של ברכה

קו. - קפיד, זוכרהו, הוה גזין

קו: - הנוטל, מקדש אריפתא, טעם אינו מקדש

קז. - אם טעם, סמוך

קז: - ואתי, דילמא

קח. - רב ששת, כולהו, בפני רבו

קח: - שאף, היו, בבת אחת